

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-3-79 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 10-67/1422-538
Karar Tarihi : 27.10.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Burak BÜYÜKKUŞOĞLU, Evrim Özgül KAZAK,
Neyzar MENTEŞOĞLU

C. BİLDİRİMDE

20

BULUNAN : Lastik Sanayicileri Derneği
Temsilcileri: Dr. Fevzi TOKSOY, Ali ILICAK
Maya Akar Center 100/10 Esentepe 34394 İstanbul

D. TARAFLAR

: Lastik Sanayicileri Derneği
İnönü Caddesi, Mercan Sokak, STFA Blokları B8 Blok, D: 6-7
34736 Kozyatağı-Kadıköy/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Lastik Sanayicileri Derneği (LASDER) üyeleri tarafından Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamındaki yükümlülüklerinin yerine getirilmesi konusunda alınan teşebbüs birliği kararına menfi tespit belgesi verilmesi/muafiyet tanınması talebi.

30

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 22.3.2010 tarih ve 2439 sayı ile giren ve en son 22.10.2010 tarih ve 8069 sayı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 5. maddeleri ile 2002/2 sayılı "Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 22.10.2010 tarih ve 2010-3-79/ MM-10-263.BB sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu, 25.10.2010 tarih ve REK.0.07.00.00-130/480 sayılı Başkanlık Önergesi ile 10-67 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

40

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

Lastik Sanayicileri Derneği üyeleri tarafından "Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği" kapsamındaki lastik sağlayıcılarının yükümlülüklerinin yerine getirilmesi konusunda alınan teşebbüs birliği kararına menfi tespit/muafiyet verilmesine yönelik olarak yapılan başvuruya,

- ÖTL katkı payının tespiti, toplayıcı lehine münhasırlık sağlanması ve toplayıcıların atığı pazarlama haklarının kısıtlanması, nedeniyle Menfi Tespit Belgesi verilemeyeceği,

50

- Mevcut haliyle 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulların tamamını karşılama nedeniyle, inceleme konusu teşebbüs birliği kararına, uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınabileceği sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

60 Başvuru konusuna yönelik teşebbüs birliği kararının henüz kuruluş aşamasında olan ve gelişimi lastik üretici ve ithalatçıları ile beraber malzeme geri dönüşüm ve enerji geri kazanım firmalarını da etkileyecek ömrünü tamamlamış lastik (ÖTL) hizmetlerine ilişkin olması nedeniyle, ilgili teşebbüslerden ve Çevre ve Orman Bakanlığından bilgi talep edilmiştir.

H.1. Atıklara İlişkin Çevresel Düzenlemeler

Çevresel düzenlemelerin bir ayağı olan dosya konusu başvuruyu oluşturan atık yönetimi, aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

70 20. yüzyıldan itibaren hızla artan çevresel kirlilik canlı sağlığını olumsuz etkilediği gibi, ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini de engeller bir nitelik kazanmış ve bu nedenle çevresel düzenlemeler devletlerin önemli düzenleme alanlarından biri haline gelmiştir.

80 Çeşitli başlıklar altında yapılan çevresel düzenlemelere konu alanlardan birini de atıklar oluşturmaktadır. Çevreye bırakılan, bırakılması gereken veya bırakılmak istenen herhangi bir maddeye "atık" (*waste*) adı verilmektedir. Devletler tarafından atık miktarının ve atığın zararlılığının azaltılması başta olmak üzere, atıkların geri dönüştürülmesine ve çevre sağlığına zarar vermeyecek şekilde yok edilmesine yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. Ülkemizde özellikle son on yılda pil, akümülatör, ambalaj gibi atık çeşitlerine yönelik birçok düzenleme kabul edilmiştir.

Atık oluşumunun engellenemediği durumlarda atıkların geri kazandırılması esastır. Atıkların yararlı bir amaç için kullanılabilir hale getirilmesine "geri kazanım" (*recovery*) adı verilmektedir. Örneğin, organik atıklardan tarım alanlarında kullanılabilir ve toprağın yapısını iyileştirecek maddelerin elde edilmesi bir geri kazanım işlemidir. Geri kazanım işlemlerinden bir diğeri, atıkların yakılmasıyla elde edilen ısının, enerji üretimi amacıyla kullanılması olarak tanımlanan "enerji geri kazanımı" (*energy recovery*) dir.

90 Atıkların orijinal amacı veya başka amaçlarda kullanılmak üzere ürün, materyal veya madde haline getirilmesine ise "geri dönüşüm" (*recycling*) adı verilmektedir. Örneğin, kırılan ve küçük parçalara ayrılan plastik atıklarının, belli oranlarda orijinal plastik ile karıştırılmasıyla yeniden plastik elde edilmesi bir geri dönüşümdür. Geri dönüşüm de, geri kazanım işlemlerinden biridir. Dolayısıyla geri kazanım, geri dönüşümü de içine alan daha geniş bir kavramı ifade etmektedir¹.

¹ Kararın bundan sonraki bölümlerinde, geri kazanım ifadesi geri dönüşümü de içine alacak şekilde kullanılacak; geri dönüşüm ifadesine ise özel olarak geri dönüşüm faaliyetinden bahsedildiği durumlarda yer verilecektir.

100 Geri kazanım işlemlerine tabi tutulamayan atıkların çevreye zarar vermeyecek şekillerde yok edilmesine ise “bertaraf” (*disposal*) adı verilmektedir. Bertaraf yöntemlerinden en yaygın olarak kullanılanları, atıkların düzenli depolanması ve enerji kazanımı amacı dışında yakılmasıdır. Nakletmek amacıyla atıkların toplanması, ayrıştırılması ve/veya karıştırılması işine de “toplama” (*collection*) adı verilmektedir.

110 Atıkların toplanmasından, ayrıştırılması, geri dönüştürülmesi, geri kazandırılması da dahil olmak üzere nihai bertarafının sağlanmasına kadarki aşamaların tümüne birden “atık yönetimi” (*waste management*) adı verilmektedir. Dolayısıyla herhangi bir atığın yönetimi, söz konusu atığın toplanması, geri kazandırılması ve geri kazandırılmayan kısımlarının bertaraf edilmesi anlamını taşımaktadır.

110 Atıklara ilişkin düzenlemelerde söz konusu işlemler bakımından bir öncelik sırası gözetilebilmektedir. “Atık hiyerarşisi” (*waste hierarchy*) olarak tanımlanan bu sıralamaya göre öncelikle, atığın oluşması engellenmelidir. Oluşması engellenemeyen atıklar yeniden kullanılmalı, geri dönüştürülmeli veya enerji geri kazanımı için yakılmalıdır.

120 Atık politikasının temel unsurlarından biri “üretici sorumluluğu prensibi”dir (*producer responsibility principle*). Üretici sorumluluğu prensibi, atıkların çevreye zarar vermesinin engellenmesine yönelik işlemlerin, atığın kaynaklandığı ürünü üreten veya ithal eden teşebbüs (*üretici*) tarafından gerçekleştirilmesi anlamını taşımaktadır. Bu prensibe göre üreticilerin, ürünlerinden kaynaklanan atıkların toplamaları, geri kazandırmaları ve bertaraf etmeleri gerekmektedir. Söz konusu işlemlerin finansmanı da yine üreticiler tarafından karşılanmalıdır. Dolayısıyla üretici sorumluluğu prensibi uyarınca, atık yönetiminin fiilen sağlanması (fiziksel sorumluluk) ve atık yönetim işlemlerinin finanse edilmesi (finansal sorumluluk) üreticilerin yükümlülüğündedir.

130 Üreticilerin atık yönetimini sağlamak üzere tek başlarına oluşturdukları organizasyonlara “bireysel sistemler” (*individual systems*) adı verilmektedir. Üreticinin atık yönetimini tek başına sağladığı bu hallerde, söz konusu faaliyetleri gerçekleştirmek üzere yeni teşebbüsler/birimler kurulması veya toplama/geri kazanım firmalarıyla anlaşmalar yapılması gerekmektedir. Üreticilerin atık yönetimini gerçekleştirmek üzere, diğer üreticilerle birlikte oluşturdukları organizasyonlara ise “kolektif sistemler” (*collective waste management systems*) adı verilmektedir. Birden fazla üreticinin bu sorumluluğunu birlikte gerçekleştirmeyi tercih ettiği durumlarda genellikle, teşebbüs veya teşebbüs birliği şeklinde yeni bir yapı/organizasyon oluşturulmakta ve kurucular dışındaki diğer üreticiler daha sonra üye veya ortak statüsünde bu birliğe katılabilmektedir. Dolayısıyla birkaç üretici tarafından kurulan kolektif bir sistemin zaman içerisinde, daha fazla üreticinin atık yönetim sorumluluğunu gerçekleştirmesi mümkündür. Bu sistemler faaliyetlerini üyelerinden topladıkları ücretler (aidatlar) ile yürütmekte ve bu şekilde üreticiler, sistem maliyetlerini finanse etmek suretiyle, atık yönetimine ilişkin finansal sorumluluklarını da yerine getirmektedir.

140 Kolektif sistemin asıl işlevi, atık yönetimini gerçekleştirecek toplama, geri kazanım ve bertaraf firmalarını belirlemek ve bu yolla sisteme dahil üreticiler adına atık yönetiminin örgütlenmesini sağlamaktır. Bu çerçevede sistemler üyelerinin atık yönetimini gerçekleştirmek üzere, toplama/geri kazanım firmalarıyla anlaşmalar

yapmaktadır. Bununla birlikte, atık yönetim işlemlerinin sağlanması için kolektif sistem tarafından yeni teşebbüslerin/birimlerin kurulması da mümkündür.

150

H.2. Taraf- Lastik Sanayicileri Derneği (LASDER)

Başvuru konusu teşebbüs birliği kararı, lastik üreticilerinin üyesi olduğu LASDER'in, üyelerine ait ÖTL'lerin toplatılması, geçici depolatılması ve geri dönüştürülmesi veya bertaraf ettirilmesi yükümlülüklerini üyeleri adına ifa etmesi için bir sistem kurarak bu sistemin işletilmesi amacıyla hazırlanan Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri ve 2010 Uygulama Planı ve bu plan çerçevesindeki faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla alınmıştır. Söz konusu Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetimi Stratejileri ve 2010 Uygulama Planı LASDER tarafından ÖTL'ye ilişkin yükümlülüğün ne şekilde gerçekleştirileceğini içermekte olup dosya kapsamında teşebbüs birliği kararı olarak bu plan ve strateji bir bütün olarak ele alınacaktır.

160

25.11.2006 tarih ve 26357 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği" (Yönetmelik) ile kullanım süresi dolmuş lastiklerin zarar verecek şekilde çevreye bırakılması yasaklanmış ve bunların toplanarak geri kazandırılması zorunlu hale getirilmiştir. Üretici sorumluluğu prensibine dayanan Yönetmeliğe göre, lastik ithalatçıları ve üreticileri (lastik üreticileri), Yönetmelik ile belirlenen miktarlardaki ÖTL'leri toplamak, geri kazandırmak ve bertarafını sağlamakla yükümlüdür (Madde 17). Yönetmelikte "kota uygulaması" olarak adlandırılan düzenleme çerçevesinde üreticiler her yıl bir önceki yıl iç piyasaya sürdükleri lastik tonajını Çevre ve Orman Bakanlığı'na (Bakanlık) bildirmek zorundadır. Bu tonajın, Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği ilk yıl %30, ikinci yıl %35, üçüncü yıl %40, dördüncü yıl %45, beşinci yıl %50 ve devamı yıllarda Bakanlığın belirleyeceği yüzdesi kadar ÖTL'nin ilgili üretici tarafından yönetiminin sağlanması ve bu işlemlerin Bakanlığa belgelendirilmesi gerekmektedir. Hâlihazırda her bir üreticinin Türkiye yenileme pazarı için Türkiye'de ürettiği veya ithal ettiği lastiklerin %45'i kadar ÖTL'nin yönetimini sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Üreticilerin atıklarına ilişkin sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için kendi atık yönetim sistemlerini kurmaları ya da kurulu bir atık yönetim sistemine katılmaları gerekmektedir. Yönetmelikte üreticilerin atık yönetimine ilişkin sorumluluklarını gerçekleştirmek üzere Bakanlığın koordinasyonunda bir araya gelerek kâr amacı taşımayan tüzel kişiliğe haiz bir yapı oluşturabilecekleri de belirtilmektedir (Madde 17(3)). Buna göre birden fazla üreticinin Bakanlıktan izin almak suretiyle kolektif bir sistem kurabilmesi mümkündür.

170

180

Bu çerçevede LASDER, "üretici sorumluluğu prensibi" kapsamında, ÖTL'lerin toplanması amacıyla Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Brisa), Otomotiv Lastikleri Tevzii A.Ş. (Continental), Goodyear Lastikleri A.Ş. (Goodyear), Michelin Lastikleri A.Ş. (Michelin), Türk Pirelli Lastikleri A.Ş. (Pirelli) ve Petlas Lastik San. Ve Tic. A.Ş. (Petlas) tarafından 11.4.2007 tarihinde kurulmuş olan kâr amacı gütmeyen bir dernektir. Kuruluşundan sonra LASDER'e, Çelik Motor Ticaret A.Ş. (Anadolu Grubu), Baytur Motorlu Vasıtalar Ticaret A.Ş. (Yokohoma) ve İncitaş Motorlu Araçlar San. A.Ş. (İnci Holding) katılmış, kurucu üyelerden Petlas ise 2.12.2008 tarihinde üyelikten ayrılmıştır.

190

LASDER'in yönetim kurulu Mübin Hakan Bayman, Jerome Albert Luc Laurent, Ali Okan Tamer, Harish Khosla, Andrea Pironcini'den oluşmaktadır.

200 Mevcut durumda LASDER, Türkiye’de lastik üreten ve/veya üretecek lastik üreticileri ile Türkiye’deki tek yetkili ve/veya bağımsız lastik ithalat ve dağıtım faaliyetinde bulunan toplam 8 firmayı bir araya getiren bir oluşumdur. LASDER, ilgili Yönetmelik gereğince üyeleri adına ÖTL’lerin toplanması ve geri kazanım tesislerine ulaştırılması amacıyla oluşturulmuş bir dernektir. Bu çerçevede LASDER tarafından, ÖTL konusundaki faaliyetlerinin yürütmesi, yönetilmesi ve iktisadi faaliyetlerde bulunulabilmesi için 16.6.2008 tarihinde bir iktisadi işletme kurulmuştur. Dernek tarafından oluşturulan plana göre, ÖTL’lerin toplanması söz konusu iktisadi işletme ile toplama firmaları arasında yapılan anlaşmalar çerçevesinde toplama firmaları tarafından sağlanacaktır.

210 Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri ve 2010 Uygulama Planı’nda LASDER kuruluş amacı; ÖTL’lerin, çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak alıcı ortama verilmesini önlemek, bunların olası zararlarını en aza indirmek için ÖTL yönetimini üstlenerek ülkenin tüm bölgelerinde standart uygulamalar olmasını ve ÖTL’lerin öncelikle ekonomiye malzeme ve hammadde olarak geri kazandırılması amacıyla kullanılmasını ve kazanılamayacak durumda olanlarının ise alternatif enerji kaynağı olarak kullanılmasını sağlamak olarak gösterilmektedir.

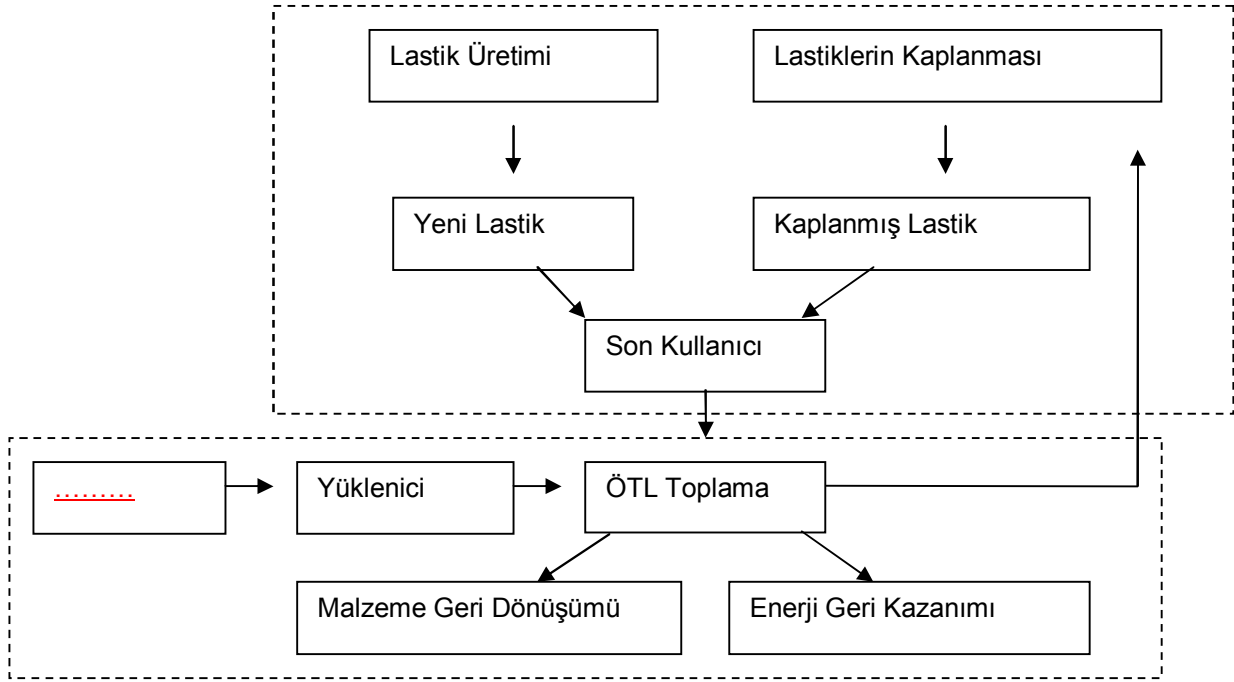
220 Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden; ÖTL toplama, depolama ve taşıma faaliyetlerinin her bir üretici veya ithalatçı tarafından tek başına yapılması yerine bu hizmetin LASDER tarafından verilmesinin, dernek üyesi teşebbüslerin yasal yükümlülüklerinin tam olarak karşılanmasını sağlayacağı belirtilerek derneğin ve teşebbüs birliği kararına konu olan sistemin kuruluş amacının vurgulandığı anlaşılmaktadır.

230 Bu doğrultuda LASDER, Bakanlık ile 5.6.2009 tarihinde imzaladığı “İşbirliği Protokolü” uyarınca, ÖTL toplama, taşıma, depolama, malzeme geri dönüşümü ve enerji geri kazanımı sağlama amacıyla üyeleri adına gereken tüm düzenlemeleri yapabilmek için “Atık Yönetim Planı” hazırlama ve bunu Bakanlığa onaylatarak uygulama hak ve sorumluluğunu elde etmiştir. LASDER söz konusu faaliyeti, Yönetmelik ile lastik üretici ve ithalatçılarında getirilen üretici sorumluluğu prensibi gereğince 16.6.2008 tarihinde kurmuş olduğu kâr amacı gütmeyen bir iktisadi işletme ile yürütecektir. Ancak bu noktada hemen belirtilmelidir ki; LASDER ile üyeleri arasındaki ilişkiyi düzenleyen dernek tüzüğünde, üyelerin sorumlu oldukları ÖTL yönetiminin tamamının LASDER’e devredileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. LASDER ve üyeler arasında imzalanacak protokol ile üye teşebbüsün LASDER’e devrettiği ÖTL sorumluluğu miktarı belirlenecektir. Dolayısıyla LASDER, üyelerinin tüm ÖTL yükümlülüklerinin LASDER’e devredilmesini zorunlu kılmamaktadır.

240 **H.2.1. LASDER ÖTL Yönetim Sisteminin Çalışma Şekli**

LASDER’in uygulamayı planladığı ÖTL yönetim sisteminin esaslarından önce ÖTL toplama pazarının aşamalarına yer vermekte fayda vardır. Aşağıda Şekil 1’de pazardaki tedarik zinciri özetlenmiştir.

Şekil 1: Ömrünü Tamamlamış Lastik Toplama Pazarının Aşamaları

250

Lastik üreticileri ve ithalatçıları tarafından pazara sunulan lastiklerin bir kısmı üretilen ve trafiğe henüz çıkmamış olan araçlarda kullanılmak üzere otomotiv sanayine, bir kısmı ise lastik yenileme pazarına sunulmaktadır. ÖTL'ler lastik yenileme pazarında ortaya çıkmakta, son kullanıcılar lastiklerini değiştirdiklerinde kullanılmış olan lastiklerini ÖTL Yönetmeliğinin 5. maddesinin g ve ğ bendleri uyarınca lastik dağıtım ya da satışı yapan işletmelere bedelsiz olarak teslim etmektedirler. Lastik satış ve dağıtım yapan işletmelerde bulunan ÖTL'ler, yetkilendirilmiş toplayıcılar tarafından toplanmakta, geçici olarak depolanmakta, kaplananlarla tekrar kullanılabilir olacak olanlar ayrılarak lastik kaplayıcılara satılmakta ve geri kalanlar Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş malzeme geri dönüşümü veya enerji geri kazanımı firmalarına teslim edilmektedir.

260

Başvuru formu ekinde yer alan "Atık Yönetim Planı"nda tasarlanan sistem ile LASDER, ÖTL toplamaya yetkili firmalarla anlaşarak LASDER üyesi lastik üreticilerinin toplama yükümlülüğünde olduğu miktarda ÖTL'nin toplanarak, geçici depolarda istiflenmesini ve sonrasında LASDER'in belirlediği geri dönüşüm ve geri kazanım firmalarına teslimini sağlayacaktır. Tüm bu aşamalarda LASDER, geri dönüşüm ve geri kazanım firmalarına teslimi yapılan ÖTL'lerin Bakanlık için gerekli belgeleme işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.

270

LASDER tarafından oluşturulan plana göre, coğrafi nitelikleri, ulaşım olanakları ve ÖTL kapasiteleri dikkate alınarak tüm Türkiye 8 toplama bölgesine ayrılacaktır. Trakya, Batı Karadeniz, Kuzey Orta Anadolu, Kuzey Doğu Anadolu, Ege, Güney Orta Anadolu, Doğu Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu olarak belirlenen bu bölgelerin her birine tek bir toplama firması tayin edilecektir. Söz konusu firmalar, toplama, taşıma ve geçici depolama işlerini yapacak yüklenicilerden oluşacak ve yükleniciler LASDER'in belirleyeceği şartlarla yapılan ihale neticesinde tespit edilecektir.

280 LASDER adına ÖTL toplamak ile yükümlü olacak yükleniciler ile LASDER arasında 5 yıl süreli anlaşma yapılacak ve her bölge için münhasır bir yüklenici belirlenecektir. Yüklenicilerle yapılacak sözleşme uyarınca yükleniciler, ÖTL toplama, taşıma, aktarma işini yapmak üzere, Yönetmelikte belirtilen özelliklerde geçici depolama merkezleri yapmak, gerekli izinleri almak, uygun ve yeterli sayıda aracı hizmete hazır tutmakla yükümlü olacaktır. Yükleniciler, ÖTL Yönetmeliğinde belirtilen tüm şartlara uygun olarak düzenledikleri depoların işletiminden kendileri sorumlu olacak ancak, gerek duyulması halinde, ÖTL sevkiyatı için LASDER'in kullanımı için bir alanı tahsis edeceklerdir. Yükleniciler taşıma işlemini kendi araçları ile veya LASDER'in de onaylayacağı bir taşıma/toplama firması ile anlaşarak gerçekleştirecektir.

290 Yükleniciler aktarma noktasına veya geçici depolama merkezine getirdikleri lastikleri binek ve hafif ticari araç lastikleri, otobüs ve kamyon lastikleri, traktör arka ve iş makinesi lastikleri ve diğer lastikler olarak sınıflandıracaktır. Sınıflandırılan lastikler, LASDER tarafından belirlenen veya onaylanan bir uzman aracılığıyla yeniden kullanılabilir, kaplanabilir ve ÖTL olarak ayrılacak ve geçici depolama merkezinde ayrı olarak saklanacaktır.

Yükleniciler gerekli şartları yerine getirdikleri takdirde, birden fazla bölgede faaliyet gösterebileceklerdir. Yüklenicilere, çalışacakları bölgenin sınırları ve bu bölgede toplayacakları ÖTL tonajı, LASDER tarafından ilgili yıl için ÖTL Yönetmeliğinde belirtilen kotalara oranlanarak bildirilecek ve yükleniciler kendilerine bildirilen tonajda ÖTL toplamak ile sorumlu olacaktır.

300

Resmi ve yarı resmi kurumlar ile belediyeler gibi filo sahibi kurumlarda bulunan veya bu kurumların çevrelerinde oluşan ÖTL'ler, yükleniciler tarafından toplanacaktır. Bu amaçla bu kurumlar ile LASDER arasında "Resmi ve Yarı Resmi Kurumlar ve Belediyeler ile Filolardan Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Alımı Protokolü" imzalanacaktır. Bu anlaşma uyarınca kurumlar, herhangi bir bedel talep etmeksizin yahut ödemeksizin ellerinde birikecek ÖTL'lerin, LASDER tarafından belirlenen yükleniciler tarafından alınmasını sağlayacaklardır.

310

Yükleniciler tarafından toplandıktan sonra depolanan ÖTL'lerin, yeniden kullanılabilir olanları yurt içi ve dışına satılabilecektir. Kamyon grubundaki ÖTL'lerle kaplanabilir olmayan lastikler öncelikle malzeme geri dönüşüm firmalarının ihtiyaçlarının giderilmesi için kullanılacaktır.

Yükleniciler, LASDER adına topladıkları ÖTL'lerin pazarlama hakkına sahip olmayacak, bu hakkı LASDER kendisinde tutacaktır. LASDER, toplanan ÖTL'leri talep eden geri dönüşüm ve enerji geri kazanım firmalarından serbest piyasa koşullarında en çok ücreti verenlere tedarik edecektir. LASDER tarafından, bu aşamada yasal koşullara uygun şekilde malzeme geri dönüşüm firmalarına öncelik verileceği belirtilmiştir. LASDER bu çerçevede, malzeme geri dönüşümü ve enerji geri kazanımı yapan firmalar ile belirli bir dönem ve miktar için ÖTL'nin, firmaya belirli bir bedel karşılığında teslimini içeren "Ömrünü Tamamlamış Lastik Tedarik Sözleşmesi" düzenleyecektir. Yükleniciler ÖTL'lerin malzeme geri dönüşüm veya enerji geri kazanım firmalarına tesliminden de sorumlu olacaktır. Ancak bu noktada belirtilmelidir ki ilgili sözleşmede, malzeme geri dönüşümü veya enerji geri kazanımı yapan firmaların ÖTL'lerini münhasıran LASDER aracılığıyla temin edeceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

320

330 LASDER, ÖTL toplama hizmetini sadece üyelerine değil, istemeleri halinde üye olmayan lastik üreticilerine de ücret karşılığı verecek, bu amaçla LASDER ile lastik üreticisi arasında "LASDER Üyesi Olmayan Üretici/İthalatçı Toplama Hizmet Sözleşmesi" imzalanacaktır. Bu sözleşme uyarınca LASDER üyesi olmayan üretici veya ithalatçı, sorumluluğu kapsamında LASDER'e toplamasını devrettiği ÖTL miktarını, her yılın ilk ayı içinde toplama bölgelerine bildirecek ve aynı zamanda iş yaptığı tüm bayilerin gerekli iletişim bilgilerini LASDER'e temin edecektir. Bu hizmet karşılığında lastik üreticisi, LASDER'e önceden belirlenmiş ton başına ücreti ödemekle yükümlü olacaktır. Sözleşme süresi bir yıl olacaktır. Ayrıca sözleşmenin lastik üreticisinin kotası gereği toplaması gereken ÖTL miktarının tamamının LASDER tarafından toplanacağına ilişkin bir hüküm içermediği de belirtilmelidir.

Yukarıda özetlenen sistemin aktörleri olan LASDER, yükleniciler, atık üreticileri ve ÖTL kullanıcıları ile Bakanlık arasındaki ilişkileri, bilgi akışını, süreçleri ve sistemin çalışmasını yönetmek amacıyla "Atık Lastik Toplama Sistemi (ALTOS)" adında bir yönetim bilgi sistemi kullanılması planlanmaktadır. Uygun görülen tüm sistem aktörlerinin yetkilendirme veya şifre sistemi ile ALTOS'a erişimi ve bilgi girme ve/veya bilgi alma şeklinde ALTOS'tan yararlanması sağlanacak olup, sistem içerisinde süreçleri ve toplanan ÖTL miktarını Çevre Bakanlığına rapor edecek olan birim LASDER olacaktır.

350 Yukarıda da belirtildiği gibi LASDER, sekiz üretici firma tarafından Yönetmelikten kaynaklanan sorumluluklarının gerçekleştirilmesi için oluşturulmuş bir kolektif atık yönetim sistemidir. Öte yandan ülkemizde, LASDER bünyesinde yer almayan, Bakanlık kayıtlarına göre 68 lastik üreticisi ve ithalatçısı bulunmaktadır. Söz konusu üreticilerin de Yönetmelik çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmek için bireysel veya kolektif sistemler oluşturmaları gerekmektedir. Dolayısıyla, bu üreticilerin LASDER'den veya ileride kurulacak başka bir kolektif sistemden hizmet almaları mümkün olduğu gibi, kendi sistemlerini de kurabilmeleri olasıdır. Nitekim LASDER de, diğer üreticilerin sonradan üye olarak veya olmadan hizmet satın alabilecekleri bir yapıda oluşturulmuştur.

H.2.2. LASDER ÖTL Yönetim Sisteminin Mali Kaynakları

LASDER Tarafından ÖTL Yönetim Sistemi'nin maliyetleri 2010 Uygulama Planı'nda ayrıntılı olarak açıklanmış ve bu maliyetler, LASDER'in genel giderleri, yüklenici maliyetleri ve iletişim maliyetleri olarak sınıflandırılmıştır. 2010 için belirlenen tahmini maliyetlere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: ÖTL Yönetim Sistemi için 2010 Tahmini Maliyetleri

Toplam Maliyetler	Tutar (000 TL)	Ton Başına Maliyet (TL/Ton) 370
LASDER		
Yüklenici Maliyetleri		
İletişim Maliyetleri		
Toplam		

Kaynak: LASDER 2010 Uygulama Planı

LASDER 2010 Uygulama Planı uyarınca ÖTL Yönetim Sistemi'nin maliyetleri, ÖTL üreticisi olarak tanımlanan tüketicilerden ve serbest piyasa koşullarına göre tespit edilecek fiyatlarla ÖTL kullanıcılarına yapılacak ÖTL toplama ve tedarik hizmeti satışlarından tahsil edilen bedeller ile karşılanacaktır. Bu doğrultuda, Yönetmeliğin 5.

maddesinin ı ve j fıkrasındaki tanıma uygun şekilde, ÖTL oluşumuna sebebiyet veren tüm kurum ve kuruluşlara ve belediyelere yapılacak satışlarda, bedeli LASDER tarafından tespit edilen, Bakanlık tarafından kabul edilen Atık Yönetim Planı kapsamında, lastik başına bir katkı payı tahsil edilecektir. Bu doğrultuda, tüketicilerden alınacak bedeller LASDER tarafından toplama maliyetini yansıtacak şekilde muhtelif ana ve alt lastik gruplarda, her bir grup için, ayrı ayrı saptanacaktır. Belirlenen bu bedeller tüketicilerden lastik satın alma aşamasında faturada ayrı bir satır gösterilmek suretiyle tahsil edilecektir. 2010 yılı için LASDER tarafından belirlenen ÖTL toplama hizmeti katkı payları (THKP) Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2 : Lastik Gruplarına Göre Tüketiciden Alınacak Katkı Payı (2010)²

Lastik Grupları	ÖTL THKP (TL/Adet)
Motosiklet	
Motosiklet Tüm Jantlar	0,60
Binek Lastikleri	
13,14 Jant	0,60
15,16 Jant	1,30
17 ve Üstü Jant 4X4 Lastikleri Tüm Jantlar	2,00
Hafif Minibüs/Kamyonet Radyal Lastikleri	
12, 13, 14 Jant	0,80
15, 16 Jant	1,50
Minibüs/Kamyonet Konvansiyonel	
Tüm Jantlar	1,40
Minibüs/Kamyonet Radyal	
16 Jant	1,80
17.5 ve Üstü Jantlar	2,80
Kamyon/Otobüs Radyal ve Konvansiyonel	
19.5 a kadar (19.5) dahil	4,20
20 ve üstü	7,60
Traktör Ön Konvansiyonel	
Traktör Ön Konvansiyonel Tüm Jantlar	1,00
Traktör Arka Konvansiyonel	
Traktör Arka Konvansiyonel Tüm Jantlar	4,70
Traktör Ön Radyal	
Traktör Ön Radyal Tüm Jantlar	6,70
Traktör Arka Radyal, Beko Kepçe ve Greyder	
Traktör Arka Radyal Tüm Jantlar ve Beko Kepçe Tüm Jantlar, Greyder (24 Jant)	17,20
Endüstriyel Lastikler	
15 ve 15'den Küçük Jantlar	3,00
20 ve 20'den Büyük Jantlar	8,50
Loader ve İş Makinesi Lastikleri Radyal/ Konvansiyonel	
25 Janta Kadar (25 Dahil)	20,10
33 Jant ve Üstü	-

Kaynak: Bildirim Formu

Dosya mevcudunda yer alan bilgilere göre THKP, maliyetler esas alınarak belirlenmekte ve söz konusu katkı payı lastik perakende satış fiyatlarının % 0,6-0,7'sine denk gelmektedir. 2010 senesini takip eden yıllarda ise, kota artışı ve maliyetlerdeki artış veya azalışlar gibi faktörler dikkate alınarak, ÖTL toplama hizmeti katkı payları yeniden tespit edilecektir. 2010 Uygulama Planına göre, enflasyon ve akaryakıt fiyatlarındaki değişikliklerin etkisi ile oluşacak artışlar ilk altı ayda katkı paylarına yansıtılmayacak, yılbaşı baz alınarak oluşan maliyet artışları, ikinci altı ay

² Ömrünü Tamamlamış Lastikler Atık Yönetim Stratejileri ve 2010 Uygulama Planı sayfa 17.

içerisinde, ÖTL toplama maliyetinin % 5'i veya üzerine ulaştığında, takip eden aybaşından itibaren bu oran, katkı paylarına yansıtılacaktır.

400 LASDER, bu uygulamanın hiçbir aşamasında üyelerinin, yeni lastik fiyatları hakkındaki bilgileri diğer üyeler ve LASDER ile paylaşmayacaklarını ve faturalardaki birim lastik fiyatlarının ne olacağını üyelerin tek başına belirleyeceğini belirtmektedir.

H.3. ÖTL Piyasası

410 ÖTL toplama piyasası ülkemizde yeni yeni oluşmaya başlayan bir piyasadır. Mevcut Yönetmelik ile birlikte ÖTL'ler, ancak yetkili taşıyıcılar tarafından toplanarak taşınabilecektir. Yetkili taşıyıcıların ise Yönetmelikte belirtilen şartları taşıyan araçlarının bulunması ve lastik üretici veya ithalatçılarından biriyle onun adına ÖTL toplamak üzere, sözleşme yapmış olması gerekmektedir. Bu durumda ÖTL toplama piyasasında faaliyet göstermek için Yönetmelikte belirtilen şartlarda araç temin etmenin ve en az bir üretici/ithalatçı ile sözleşme yapmış olmanın ön koşul olduğu söylenebilir.

ÖTL'ler geri dönüştürülerek ekonomiye kazandırılmaktadır. Ülkemizde Bakanlıktan ÖTL'ler konusunda geri dönüşüm lisansı almış halihazırda 12 teşebbüs olup, bunların toplam kapasitesi 101.600 tondur³. Söz konusu tesislerin mevcut durumda düşük bir kapasite ile çalıştığı söylemek yanlış olmayacaktır.

420 ÖTL'ler aynı zamanda çimento fabrikalarınca enerji elde etmek amacıyla da kullanılmaktadır. Ülkemizdeki mevcut 41 klinker üretim tesisinin 21'inin ÖTL yakma izni olmakla birlikte sadece 10'u fiilen ÖTL yakabilecek tesise sahiptir. Bu teşebbüslerden bir kısmı deneme aşamasında olmakla birlikte sınırlı sayıda teşebbüs bu tesislerini çok düşük kapasite ile kullanmışlardır. Nitekim bu tesisler arasında en yüksek kapasite kullanım oranının %15 olduğu görülmektedir.

Bakanlık verilerine göre 2008 ve 2009 yıllarında iç piyasaya sürülen lastik miktarı, kota oranına göre toplanması gereken miktar, toplanan miktar ve bunların malzeme geri dönüşümü ve enerji geri kazanımı olarak kullanımına ilişkin veriler aşağıda sunulmaktadır.

430

Tablo:3 Yıllara Göre İç Piyasaya Sürülen ÖTL, Toplama ve Geri Kazanım Miktarları

YILLAR	2008	2009
İç Piyasaya Arz Edilen Lastik (Ton)	192.325	185.460
Kota Oranına Göre Toplanması Gereken Miktar (Ton)	67.314	74.184
Toplanan Miktar (Ton)	26.000	47.165
Geri Kazanım (Ton)	15.000	18.165
Geri Dönüşüm (Ton)	11.000	29.000

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı

Yukarıda da görüldüğü gibi geçtiğimiz yıllarda Yönetmelikle belirlenen kota miktarından çok daha düşük miktarda ÖTL toplanabilmiştir. 2008 yılında toplanması gereken miktarın yalnızca %39'u toplanmışken 2009 yılında bu oran %64'e yükselmiştir. 2009 yılında 185.000 ton civarında ÖTL oluştuğu varsayıldığında pazarda 100.000 tondan daha fazla ÖTL olduğu anlaşılmaktadır. ÖTL pazarının

³ Kurum kayıtlarına 4.10.2010 tarih ve 7650 sayılı giren Çevre ve Orman Bakanlığı yazısı.

440 gelişmesiyle birlikte Bakanlık tarafından belirlenen kotaların yerine getirilmesi beklenmektedir.

H.4. İlgili Pazar

H.4.1. İlgili Ürün Pazarı

450 LASDER teşebbüs birliğini oluşturan teşebbüslerin faaliyet alanları lastik üretimi ve satışlarıdır. LASDER tarafından oluşturulan sistem ise tüketicilerin eski lastiklerini değiştirmeleri durumunda ortaya çıkan ÖTL'lerin toplanması, depolanması ve geri kazanımının sağlanmasına yöneliktir. Bu anlamda, lastik üreticileri ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanması, taşınması, geçici depolanması ve geri kazanım/dönüşüme kazandırılmasından sorumlu olacaklardır. Burada pazar tanımı kapsamında ilk ve en önemli unsuru lastiklerin toplanması oluşturmakla birlikte sistemin tamamına ÖTL yönetim sistemi adı verilebilir. Sonuç olarak LASDER'in faaliyet gösterdiği pazar, lastik üreticileri için ÖTL yönetim hizmetlerinin sunulduğu, "ÖTL yönetim sistemleri" pazarı olarak tanımlanabilir.

460 ÖTL yönetim sistemleri piyasasının bir ayağı ÖTL'lerin toplanması, bir diğer ayağı ise toplanan ÖTL'lerin geri dönüşüm veya kazanımının sağlanmasıdır. Bu doğrultuda pazara girdi sağlayan pazar "yeni lastik üretim pazarı" olarak tanımlanabilir. Lastiklerin kullanım şekli ve amacına göre çok çeşitli ebatlarda olması nedeniyle farklı ebatlardaki lastiklerin birbirini ikame etme güçleri düşüktür. Bu nedenle de genellikle lastiklerin kendi içlerinde farklı ilgili ürün pazarları olarak tanımlanması mümkündür. Ancak dosya konusu başvuru bakımından böyle bir ayrıma gidilmesinin yapılacak değerlendirmeyi değiştirmeyecek olmasından ve kullanılmış lastiklerin tamamının atık lastik olarak değerlendirilmesinden hareketle, bir ayrıma gidilmesi gerekli görülmemiştir. Ayrıca ilgili ürün pazarından girdi temin eden pazarın da "ÖTL geri dönüşüm/geri kazanım pazarı" olduğu kanaatine varılmıştır.

H.4.2. İlgili Coğrafi Pazar

470 İnceleme konusu ilgili ürün pazarlarında yer alan ürünler bakımından pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşma, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

H.5. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.5.1. Lasder Oluşumu ve ÖTL Yönetim Sistemleri Bakımından Yapılan Değerlendirme

480 H.5.1.1. Üyelik koşulları ve Lastik Sağlayıcıları Açısından
Yönetmelikle birlikte ÖTL yönetiminin zorunlu tutulması nedeniyle, bireysel/kolektif bir atık yönetim sisteminin kurulması veya kurulu bir sisteme katılınması, lastik yenileme pazarında faaliyet gösterebilmenin koşullarından biri haline gelmiştir. Bu çerçevede, ÖTL yönetimi için kurulan sistemlerin, farklı üreticiler için farklı üyelik koşulları ileri sürmesi, üreticilerin yenileme pazarındaki konumlarını da doğrudan etkileyebilecek bir nitelik kazanmaktadır.

490 Atık yönetim sistemleri ilgili düzenleme uyarınca sorumluluğu bulunan üreticiler tarafından kurulmakta ve sistem kurucuları ile sistemin hizmet sunduğu taraflar genellikle ürün piyasasında birbirleriyle rekabet halinde olan teşebbüsler olmaktadır. Dolayısıyla mevcut sistem ortaklarının, sistem üyelik koşullarını güçlendirmek suretiyle, ilgili ürün piyasasında rakip konumunda bulunan diğer üreticilerin ürün piyasasına girişlerini zorlaştırması teorik olarak mümkündür. Bu durum ise, ürün piyasasındaki rekabetin sistem ortakları lehine bozulmasına sebebiyet verebilecektir. Bu çerçevede dikkate alınması gereken en önemli husus şüphesiz sistemin pazar gücüdür. Sistemin ilgili atık yönetim sistemleri piyasasında hâkim durumda bulunduğu hallerde, bu sistem tarafından öne sürülen üyelik koşullarının ürün piyasasında önemli etkileri olacaktır. Bu durumda sistemlere, ilgili tüm taraflara eşit 500 koşul ve şartlarda hizmet verilmesi yükümlülüğü getirilebilecektir. Üyelik koşullarının ilgili tüm taraflara önceden ve açık bir şekilde duyurulması da şeffaflığı artırıcı başka bir unsur olacaktır.

LASDER üyelik sistemi değerlendirildiğinde LASDER tüzüğüne göre lastik üreticisi ve/veya ithalatçısı teşebbüsler derneğe, yönetim kurulunun onayıyla birlikte üye olabilmektedir. Dosya mevcudundan, derneğin pazarda faaliyet gösteren her teşebbüse açık olduğu anlaşılmaktadır. Dernek tüzüğünde teşebbüsler arasında üyelik için farklı yükümlülük/koşullar arandığına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Diğer yandan belli bir ücret karşılığında LASDER üyesi olmayan teşebbüslere de 510 ücreti karşılığında ÖTL yönetimi hizmeti verilebileceği belirtilmektedir. Bunların yanı sıra üyelikten çıkma, Tüzüğün 6. madde çerçevesinde üyenin yazılı bildirimini ile mümkün olabilecektir.

H.5.1.2. ÖTL Yönetim Sistemleri Piyasasına Etkileri

Yönetmelik ertesinde lastik yenileme piyasasında faaliyette bulunan bir teşebbüsün LASDER'e veya daha sonra kurulacak başka bir kolektif sisteme katılması veya kendi sistemini oluşturması bir zorunluluktur. Dolayısıyla LASDER, kendisine rakip olabilecek diğer sistemleri kurabilecek teşebbüsler tarafından oluşturulmaktadır. Diğer bir ifadeyle, LASDER bünyesinde bir araya gelen/gelecek üreticiler potansiyel 520 olarak ÖTL yönetim hizmeti sağlayabilecek (sistemler kurabilecek) teşebbüslerdir.

ÖTL yönetim hizmetinin sunulması bakımından potansiyel sağlayıcı konumunda bulunan bu üreticiler, sistemler bakımından da potansiyel müşteri durumundadır. Birden fazla üretici tarafından kurulan kolektif sistemler, ücreti karşılığında diğer yükümlü teşebbüslere de hizmet sunabilmektedir. Bu anlamda kolektif sistemlerin oluşturabilmesi her şeyden önce atık yönetim hizmetlerini talep eden üreticilerin varlığını gerektirmektedir. Dolayısıyla, tüm müşterileri bünyesinde bulunduran bir sistem karşısında potansiyel sistemlerin kurulabilmesi olası değildir. Yine alternatif müşteri kaynaklarının sınırlı olduğu hallerde de, hâlihazırdaki sisteme rakip 530 sistemlerin oluşması oldukça güçleşecektir.

Üreticilerin sistemler bakımından, hem potansiyel sağlayıcı hem potansiyel müşteri konumunda bulunmaları, söz konusu teşebbüsleri tek bir sisteme bağlı hale getiren uygulamaların atık yönetim sistemleri piyasasındaki mevcut ve potansiyel rekabet üzerinde önemli etkiler doğurabilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle sistem piyasasındaki rekabetin sağlanarak birden fazla sistemin kurulabilmesinin önünün açılması için, üreticileri tek bir sisteme bağlı hale getiren uygulamalardan kaçınılması önemli olabilecektir.

540 Bu bağlamda en önemli konu başlıklarını, üyelik süreleri ile üyeliğe konu edilen atık miktarı oluşturmaktadır. Üreticilerin uzun süreli üyelik sözleşmeleriyle bir sisteme bağlı hale getirilmesi, rakip sistemlerin müşteri kaynaklarının sınırlandırılmasına yol açacak ve bu durum yeni sistemlerin oluşmasını engelleyecektir. Bir başka deyişle, hâlihazırdaki sistem ile uzun süreli anlaşma yapan üreticinin bu süreler içerisinde başka sistemler ile anlaşamayacak olması, rakip sistemlerin piyasaya girmesini engeller bir nitelik taşımaktadır. Bu şekilde bir yapı üreticilerin, farklı sistemler arasındaki seçim hakkının kısıtlanmasına da yol açacaktır.

550 Anlaşmalardaki atık miktarının da, atık yönetim sistemleri piyasası bakımından önemli etkileri bulunmaktadır. Üreticinin yönetimini sağlaması gereken atığın tamamı için tek bir sistemle anlaşma yaptığı hallerde, bu üreticinin, sorumluluğu altındaki atığın bir kısmı/çeşidi için bir sistemle, diğer kısmı/çeşidi için başka bir sistemle anlaşabilmesi mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla “sorumluluğundaki atığın tamamının sisteme devredilmesi” koşulu, atık yönetim sistemleri piyasasında, mevcut sistem dışındaki alternatiflerin oluşmasını engelleyebilecektir. “Ya hep ya hiç kuralı” (*all or nothing rule*) olarak tanımlanabilecek bu koşul, hizmet verilecek müşterilerin bağlanması yoluyla, sistem piyasasına girişleri engellemekte, hâlihazırda faaliyet gösteren diğer sistemlerin faaliyetlerini ise zorlaştırmaktadır.

560 Söz konusu rekabete aykırı etkilerin önlenmesi için, üreticilerin atıklarının bir kısmı için bir sistemle, diğer bir kısmı için başka sistemler ile anlaşabilmelerinin mümkün olması gerekmektedir. Bu çerçevede üyelik ücretlerinin de, sistem tarafından fiilen atık yönetim hizmetinin sağlandığı atık miktarına göre belirlenmesi önemlidir. Dolayısıyla üreticiler atıklarının bir kısmının yönetimi için bir sistemle, diğer bir kısmı için başka bir sistem ile anlaşabilmeli ve her iki sisteme de hizmetin sağlandığı atık miktarı üzerinden ücret ödemelidir.

570 Başvuru konusu teşebbüs birliği kararı incelendiğinde yukarıda da belirtildiği gibi dernek üyeliğinden çıkmanın kolaylıkla gerçekleştiği görülmektedir. Nitekim kurucu üyelerden PETLAS dernek üyeliğinden ayrılarak ÖTL yönetimini bireysel olarak yapmaktadır. Diğer yandan üye teşebbüsler açısından yalnızca atıklarını LASDER’e vermeleri hususunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle üyeler LASDER dışındaki başka sistem veya toplayıcılarla da anlaşma yapmak suretiyle ÖTL’lerinin toplanmasını sağlayabileceklerdir. Bu, alternatif sistemlerin geliştirilmesi açısından önemlidir.

H.5.2. ÖTL Toplama Piyasası Bakımından Yapılan Değerlendirme

H.5.2.1. Toplayıcı Firma Lehine Münhasırlık

580 Atık yönetim sistemleri tarafından belirli bir bölge veya tüm bölgeler için tek bir toplama firması ile anlaşılması halinde, *toplama firması lehine* münhasırlık sağlandığı kabul edilmektedir. Sistemler tarafından tek bir toplayıcıyla münhasıran çalışılması, diğer toplayıcıların bir bölge veya tüm bölgeler için bu sistem ile çalışamayacakları anlamını taşımaktadır. Bu çerçevede önemli pazar payına sahip bir sistemin, münhasıran tek bir toplama firmasıyla anlaşma yapması, alternatif sistemlerin sınırlı olması nedeniyle, potansiyel toplama firmalarının piyasaya girişlerini kısıtlayabilecek, mevcut diğer firmaların faaliyetlerini güçleştirebilecektir. Bu nedenle, önemli pazar paylarına sahip sistemler tarafından toplama firmaları lehine münhasırlık sağlandığı

590 durumlarda, münhasırlığın zorunlu olduğunun gösterilmesi, münhasırlık sürelerinin makul olması ve münhasırlığın ihale yöntemi ile sağlanması gerekmektedir.

H.5.2.2. Münhasırlığın Zorunlu Olması

Yukarıda belirtildiği gibi münhasırlık hükümlerinin toplama piyasalarında rekabet kısıtlamaları yarattığının tespit edildiği durumlarda, bu hükümlerin, münhasırlık anlaşmalarıyla sağlanan ekonomik faydaların kazanılabilmesi bakımından zorunlu olduğu gösterilmelidir.

H.5.2.3. Münhasırlık Sürelerinin Makul Olması

600 Toplama firmalarına sağlanan münhasırlığın, bu piyasalara girişleri kısıtlayabildiği dikkate alındığında, münhasırlığın süresi önem kazanmaktadır. Bu nedenle, münhasırlığın zorunlu olduğunun ispat edildiği durumlarda, anlaşma sürelerinin, münhasırlık sağlanan firmanın yatırımlarını ekonomik olarak karşılayabileceği ve hizmet sunamayan firmaların, bir sonraki anlaşma zamanına kadar ayakta kalabilecekleri makul bir uzunlukta olması gerekmektedir. Bu koşullar altında sağlanan münhasırlık, toplama piyasasında mümkün olan en üst seviyede rekabetin korunmasına hizmet edecektir.

H.5.2.4. Münhasırlığın İhale Yöntemi ile Sağlanması

610 İhale süreçlerinin prensip olarak, firmaların pazar için rekabet etmesini sağladığı ve bunun sonucunda en iyi teklifin ortaya çıkmasıyla sonuçlandığı kabul edilmektedir. Bu çerçevede, birden fazla teşebbüsün aynı anda faaliyet gösteremediği “pazar içinde rekabet”in oluşmadığı piyasalarda yapılacak ihalelerle, teşebbüsler arasında, pazara giriş aşamasında “pazar için rekabet”in tesis edilebilmesi mümkündür. Böyle bir durumda tekel hakkının ihale yoluyla bir firmaya verilmesi, görece tek firma etkinliğini ve ayrıca rekabetin avantajlarını bir araya getirerek, söz konusu piyasalar bakımından optimum bir çözümü ifade edebilecektir. Sonuçta sistemler tarafından münhasıran tek bir toplama firmasının belirlenmesi nedeniyle pazar içinde rekabetin tesis edilemediği alanlarda, ihale yönteminin kullanılmasıyla, toplama firmaları arasında pazar için rekabetin tesis edilmesi mümkün olabilecektir.

620 Bu bilgiler ışığında LASDER’in toplayıcılara yönelik münhasır bölge uygulaması kapsamında öncelikle belirtilmelidir ki, 8 bölge bazında toplama firmalarının belirlenmesinde ihale yöntemi kullanılacaktır. İlgili tüm tarafların katılımına açık şekilde düzenlenecek ihaleler yoluyla belirlenen toplayıcı firmalarla LASDER iktisadi işletmesi arasında ÖTL toplanması hizmetinin sunulmasına ilişkin şartların belirlendiği bir “Yüklenici Sözleşmesi” imzalanacaktır. 5 yıl süreli olarak imzalanan söz konusu sözleşmeler uyarınca toplayıcı firma;

- 630
- Tayin edildiği ilgili bölge sınırları içindeki ÖTL’lerin toplanması ve bunların LASDER tarafından belirlenecek, depolama/sevkiyat noktalarına ve nihai olarak geri kazanım firmalarına teslim edilmesi işini yüklenecek,
 - Toplama, taşıma ve depolama işlerini yapmak üzere, Yönetmelikte belirtilen özelliklere uygun, bir geçici depolama merkezi kuracak ve ÖTL’leri taşımak üzere yeterli sayıda aracı hizmete hazır tutacak,
 - Faaliyetleri için gereken yatırım maliyetlerini karşılayacak ve
 - Yapılacak sevkiyatlar için ton başına ücret alacaktır. Buna göre sözleşmede, toplama ve aktarma noktalarına, geçici depolama merkezine veya geri kazanım firmalarına ve aktarma noktalarından, geçici depolama merkezlerinden, geri

640 kazanımcı firmalara veya LASDER iktisadi işletmesi tarafından belirlenecek başka bir sevk noktasına yapılacak sevkiyatlar için bir ton/km taşıma fiyatı belirlenmiştir.

Özetlemek gerekirse, LASDER tarafından oluşturulan sistemde, Türkiye genelinde 8 ayrı bölge için yapılacak ihaleler sonucunda, her bir bölgedeki ÖTL'lerin toplanması ve geri kazanım firmalarına sevk edilmesi işi, münhasıran tek bir toplama firmasına 5 yıl süreyle verilecektir. Dolayısıyla, 5 yıl süreyle ilgili bölgede, LASDER ile anlaşma imzalayan toplama firmasının dışında herhangi başka bir toplama firmasının LASDER adına hizmet sunabilmesi mümkün olmayacaktır.

H.5.3. Toplayıcıların Atığı Pazarlama Haklarının Kısıtlanması

650 Sistemler ile anlaşma yaparak atığı toplayan firmaların, bu atıkları geri kazanım firmalarına teslim etmeleri beklenmektedir. Toplayıcıların atıkları istedikleri geri kazanım firmasına teslim edebildiği durumlarda *toplayıcıların atığı pazarlama hakkına* sahip oldukları kabul edilmektedir. Toplanan atıkların sistemler tarafından belirlenen geri kazanım firmalarına teslim edilmesinin zorunlu tutulması ise, toplayıcıların atığı pazarlama haklarının bulunmadığı, *atığı pazarlama hakkının sistemlerde* kaldığı anlamını taşımaktadır.

660 Sistemlerle anlaşma yapan toplama firmaları topladıkları atıkları geri kazanımcılara satmaktadır/vermektedir. Bu anlamda geri kazanımcıların ticari faaliyette buldukları taraflar toplayıcılarıdır. Atığın pazarlama hakkının sistemlerde bulunduğu durumlarda ise, geri kazanım firmalarının atık tedarik edebilecekleri kaynak, toplama firmalarının yerine atık yönetim sistemleri olmaktadır. Dolayısıyla bu hallerde geri kazanım firmalarının faaliyetlerine başlayabilmeleri/devam edebilmeleri tamamıyla atık yönetim sistemleri ile anlaşma yapabilmelerine bağlı kalabilmektedir. Söz konusu zorunluluk nedeniyle herhangi bir atık yönetim sistemi ile anlaşma yapamayan firmaların, geri kazanım piyasalarına girmesi mümkün olmayabilmekte, herhangi bir sistem ile var olan anlaşması sonlanan geri kazanım firmalarının faaliyetlerine devam edebilmeleri, başka bir sistem ile anlaşma yapmalarına bağlı olabilmektedir.

670 Bu çerçevede atığın pazarlanma hakkının sistemlerde kalması, sadece sistem ile anlaşma yapan firmaların geri kazanım piyasasına erişimine imkan tanıyan ve dolayısıyla geri kazanım piyasasına girişleri önemli ölçüde güçleştiren bir uygulamadır. Bu tarz bir düzenleme neticesinde, sistemin anlaşma yapmadığı diğer geri kazanım firmalarının piyasaya girebilmeleri mümkün olmayacaktır.

680 Atığın pazarlama hakkının sistemlerde kalmasının, toplama piyasaları bakımından da olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Atıkların, toplayıcı firmalarca pazarlanmasının engellenmesi, toplayıcı firmaların ticari anlamda ilişkide bulunduğu üçüncü tarafların sistem tarafından belirlenmesi anlamını taşımaktadır. Bu anlamda atığın pazarlama hakkının sistemlerde bırakılması toplama firmalarının faaliyetlerini kısıtlayan ve dolayısıyla toplayıcılar arasındaki rekabeti engelleyen bir uygulama olabilmektedir.

Atıkların pazarlama hakkının sistemlerde bulunmasının, ikincil ürün/madde piyasasına da önemli etkileri vardır. Yönetimindeki atık miktarına bağlı olarak, sistemlerin geri kazanım firmaları karşısında önemli bir sağlayıcı haline gelmesine yol açabilmektedir. Geri kazanım firmaları için önemli bir sağlayıcı niteliğine sahip sistemlerin, bu güçlerini kullanarak, ikincil ürünün/maddenin belli firmalara belli

690 fiyatlarında satılması gibi birtakım koşullar getirebilmesi mümkün görülmektedir. Bu nedenle prensip olarak, sistem ile geri kazanım firmaları arasında yapılan anlaşmalarda, geri kazanım firmasının ikincil ürünü/maddeyi pazarlama hakkını sınırlandıran herhangi bir hükme yer verilmemelidir.

700 Diğer yandan toplayıcıların atığın pazarlanması hakkından mahrum bırakılması negatif piyasa fiyatlarının (*negative market prices*) ortaya çıktığı hallerde kabul edilebilecek bir durumdur. Geri kazanım işlemi sonrası kullanımı mümkün olan maddenin sağlanamaması veya geri dönüşümün oldukça maliyetli/zahmetli olması nedeniyle geri dönüşümden elde edilen maddenin satış fiyatının, maliyetlerin altında kalması gibi nedenlerle, kimi atıkların geri dönüştürülmesi mümkün olmamakta veya ekonomik olarak kârlı bir alanı ifade etmemektedir. Bu nedenle, çevresel düzenlemeler gereği geri kazanım zorunluluğu getirilen bazı atıkların geri kazanımının sağlanabilmesi, bu alanda faaliyet gösteren firmalara ücret ödenmesini gerektirmektedir. Bu tip atıkların toplanması için sistemlerin anlaşma imzaladığı toplayıcıların, diğer atıklarda olduğu gibi topladıkları atıkları geri dönüşüm firmalarına satarak gelir sağlaması mümkün olmamaktadır. Aksine bu atıkların geri kazanımının sağlanması için ücret ödenmesi gerekebilmektedir. Bu durumun toplayıcıların, atıkları geri kazanım firmalarına teslim etmek/atıkların uygun şekilde geri kazanımını sağlamak yönündeki güdülerini zayıflattığı kabul edilmektedir. Bu çerçevede, negatif piyasa fiyatlarının görüldüğü durumlarda, geri kazanımın garanti altına alınması için 710 atığın pazarlama hakkının sistemlerde kalması kabul edilebilecektir. Diğer taraftan negatif piyasa fiyatlarının oluşmadığı ve toplayıcıların bu atıkların ilgili düzenlemeye uygun şekilde geri kazanımını sağlamak bakımından yeterli ekonomik güdüye sahip oldukları durumlarda, toplayıcıların atığı pazarlama hakkı prensipte sınırlandırılmamalıdır.

720 LASDER adına ÖTL toplayan yüklenicilerin mevcut sistem çerçevesinde ÖTL'leri pazarlama haklarının olmadığı görülmektedir. ÖTL'lerin pazarlanma hakkını LASDER kendisinde tutacak, zamanla ÖTL'yi girdi olarak kullanan teşebbüslerin ÖTL'ye olan taleplerinin artması durumunda LASDER söz konusu mamul için ücret de talep edebilecektir. LASDER, toplanan ÖTL'lerin kendi kapasitesini aşması durumunda geri dönüşüm ve geri kazanım firmalarına ÖTL verecek, bu kapsamda öncelikle geri dönüşüm firmalarının ihtiyaçları karşılanacak, artan miktar da geri kazanım teşebbüslerine yönlendirilecektir. Bu teşebbüsler arasında tercih, en yüksek fiyatı verenden yana kullanılacaktır. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, LASDER'in, yasal koşullara uygun şekilde, malzeme geri dönüşüm firmalarına öncelik verebileceği anlaşılmıştır.

H.5.4. LASDER'in Pazar Konumu

730 Yönetmelik çevreye zararlı etkileri bulunan ÖTL'lerin bu etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla hazırlanmış çevresel bir düzenlemedir. Nitekim Yönetmeliğin "Amaç" başlıklı 1. maddesinde de "Bu Yönetmeliğin amacı, ömrünü tamamlamış lastiklerin; çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak alıcı ortama verilmesinin önlenmesine yönelik idari ve teknik esasları belirlemektir." ifadelerine yer verilmektedir. Dolayısıyla endüstride oluşan tüm ÖTL'lerin Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde toplanması, geri kazandırılması ve bertaraf edilmesi amaç edinilmektedir. Bu doğrultuda Yönetmeliğin 17. maddesinde "Bakanlık, ÖTL'lerin çevre ile uyumlu yönetiminin sağlanması amacıyla üretici sorumluluğu

740 kapsamında kota uygulamasını zorunlu kılar.” denildikten sonra, üreticilerin, her yıl bir önceki yıl iç piyasaya sürülen lastik tonajını hesaba alarak bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği ilk yıl %30, ikinci yıl %35, üçüncü yıl %40, dördüncü yıl %45 ve beşinci yıl %50 devamı yıllarda ise Bakanlığın ortalama lastik aşınma oranını dikkate alarak belirleyeceği oranlarda ÖTL’leri toplamak/toplatmak, toplanan miktarın geri kazanımını veya bertarafını sağlamak ve bu işlemleri Bakanlığa belgelemekle yükümlü oldukları ifade edilmiştir. Buna göre üreticiler her yıl bir önceki yıla ait net satış rakamlarını dikkate alarak Türkiye yenileme pazarı için Türkiye’de üretilen ve/veya ithal edilen lastik miktarını Bakanlığa bildirmektedir. Söz konusu miktarın Yönetmelikte belirlenen kota oranındaki kısmı, ilgili üreticinin kota uygulaması çerçevesinde toplamak, geri kazandırmak ve bertaraf ettirmekle yükümlü olduğu asgari tutarı ifade etmektedir. Bu tutarların tutturulamaması halinde Yönetmeliğin 25. maddesi doğrultusunda birtakım idari ve cezai yaptırımlar uygulanabilecektir.

750 Bununla birlikte, üreticilerin ilgili kota oranlarının üzerinde olacak şekilde, satışlarından kaynaklanan ÖTL’lerin tamamının toplaması, geri kazandırması ve bertaraf edilmesinin önünde herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır. Aksine, Yönetmeliğin temel amacı endüstride oluşan tüm ÖTL’lerin çevreyle uyumlu yönetilmesinin sağlanmasıdır. Bu amaç doğrultusunda üreticiler tarafından yönetiminin sağlanması beklenen kota oranı Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği yıldan itibaren her yıl giderek arttırılmaktadır. Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği yıldan itibaren %30’dan %45 seviyesine yükselen kota oranı, önümüzdeki yıl %50’ye, devam eden yıllarda ise Bakanlık tarafından belirlenen oranlara çıkacaktır.

760 Üreticilerin yönetmekle sorumlu oldukları ÖTL miktarları, bir önceki yıl iç piyasaya sürdükleri lastik miktarının kota oranlarına bölünmesi suretiyle tespit edilmektedir. Bu çerçevede, bir üreticinin üretim/ithalat miktarı, o üreticiye yüklenebilecek sorumluluğun en yüksek seviyesini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, kota oranlarının artırılmasıyla ve Yönetmeliğin temel amacı doğrultusunda, endüstride oluşan ÖTL’lerin tamamının çevreyle uyumlu şekilde yönetilmesi hedefi çerçevesinde, her bir üreticiden en fazla, net satış miktarları dikkate alınarak Türkiye yenileme pazarı için Türkiye’de üretilen ve/veya ithal lastik kadar olacaktır.

770 Bu anlamda, üreticilerin ürün piyasasındaki üretim miktarları ve dolayısıyla ürün piyasasındaki pazar payları, atık yönetiminin sağlanması gereken atık miktarını işaret etmektedir. Üreticilerin bir araya gelerek oluşturdukları sistemlerin yönetim hizmeti sunacağı atık miktarı ise, sistem üyelerinin sorumluluğundaki atık miktarının toplamı kadar olacaktır. Dolayısıyla, ürün piyasasında yüksek pazar paylarına sahip üreticilerin bir araya gelmesi suretiyle oluşturulan sistemlerin yönetimini sağlamak zorunda olduğu atık miktarı da fazla olacaktır. Bu çerçevede, üyelerin ürün piyasasındaki pazar payları toplamı, sistem tarafından yönetimi sağlanan atık miktarının en önemli göstergesini oluşturmaktadır. Nitekim, ürün piyasasında yüksek pazar paylarına sahip üreticiler tarafından kurulan bir sistemin, atık yönetim sistemleri piyasasındaki pazar payı da yüksek olacaktır. Bu çerçevede, sistemlerin pazar paylarının tespitinde kullanılacak bir gösterge sistem dâhilindeki üreticilerin üretim miktarlarıdır. Dolayısıyla LASDER’in ÖTL yönetim sistemleri piyasasındaki pazar payının en önemli göstergesi LASDER üyesi firmaların ürün piyasasındaki pazar payları olacaktır.

790 LASDER hâlihazırda Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş tek kolektif sistem olup, dosya mevcudunda yer alan Bakanlık tarafından gönderilen yazıda belirtildiği üzere LASDER'e üye olmayan toplam 68 üretici/ithalatçı firma Yönetmelik kapsamındaki yükümlülüklerini kendileri veya sözleşme yaptıkları yetkili toplayıcılar aracılığıyla yerine getirmektedir. Diğer bir ifade ile söz konusu teşebbüsler tarafından bireysel atık yönetim sistemleri oluşturulmuştur. Bu anlamda, hâlihazırda lastik yenileme pazarında yüksek pazar payına sahip teşebbüsler tarafından kurulan LASDER kolektif sistemine ek olarak üretici/ithalatçı firmaların kendi bireysel sistemlerini oluşturdukları veya ileride ikili-üçlü vb. ortaklıklarla başka kolektif sistemler oluşturabilecekleri bir ÖTL yönetim sistemleri piyasası mevcuttur.

800 **H.5.5. Menfi Tespit Değerlendirilmesi**

4054 sayılı Kanun 8. maddesi uyarınca bir anlaşmanın, kararın, eylemin veya birleşme/devralmanın Kanun'un 4, 6 ve 7. maddelerine aykırı olmaması durumunda ilgili işleme menfi tespit belgesi verilebilmektedir. Bu çerçevede öncelikle başvuru konusu ÖTL yönetim sistemini oluşturan teşebbüs birliği kararının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında yer alıp almadığının belirlenmesi gerekmektedir. İlgili teşebbüs birliği kararının Kanun'un 4. maddesi kapsamında olması durumunda da Kanun'un 5. maddesi bağlamında muafiyet değerlendirilmesi yapılması uygun olacaktır. Bu çerçevede ilgili teşebbüs birliği kararının rekabetçi pazar yapısı adına irdelenmesi gereken bölümleri, ÖTL katkı payının tespiti, toplayıcı lehine sağlanan münhasırlık ve toplayıcıların atığın pazarlama hakkının sınırlandırılmasıdır.

810 **H.5.5.1. ÖTL Katkı Payının Tespiti**

Teşebbüs birliği kararını oluşturan ÖTL yönetim sisteminin ayrıntılarına yukarıda yer verilmiştir. Bu çerçevede öncelikle rakip teşebbüslerin bir araya gelerek, ÖTL çevre katkı payı adıyla fatura altı olarak görülecek bir fiyat belirlemeleri, Kanun'un 4. maddesi kapsamındadır. Nitekim üye teşebbüslerce sabit bir oran olarak uygulanacak olan söz konusu katkı payı lastik fiyatını az bir miktar olsa da artıracaktır. Bir diğer ifadeyle bu, lastik nihai fiyatını oluşturan unsurlardan biri olacaktır. Benzer şekilde, anılan katkı payının maliyetlerdeki artış veya azalış doğrultusunda ne şekilde değiştirileceği de tespit edilmiştir. 4054 sayılı Kanun'un 4/a maddesi fiyatı oluşturan maliyet ve kâr gibi unsurlarla satış şartlarının belirlenmesini yasaklamıştır. Söz konusu düzenlemenin bu kapsamda olduğu kanaatine varılmıştır.

820 **H.5.5.2. Toplayıcı Lehine Münhasırlık**

Yukarıda da belirtildiği gibi LASDER tarafından oluşturulan plana göre, coğrafi nitelikleri, ulaşım olanakları ve ÖTL kapasiteleri dikkate alınarak tüm Türkiye 8 toplama bölgesine ayrılacak ve her bölgeye en çok 5 yıllık bir toplama firması tayin edilecektir. Dolayısıyla ilgili coğrafi bölgede LASDER adına faaliyet gösteren tek bir toplayıcı olacaktır. Söz konusu münhasır bölge tahsisinin Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğu açıktır.

830 **H.5.5.3. Toplayıcıların Atığı Pazarlama Haklarının Kısıtlanması**

İlgili bölümde yer verildiği gibi LASDER toplayıcılar tarafından toplanan atığın pazarlama hakkını kendisinde tutmaktadır. Bu çerçevede toplayıcıların bu atıkları istedikleri geri dönüşüm veya geri kazanım firmasına verme hakkı olmamakta, LASDER tarafından belirlenen teşebbüslere bu atıklar sevk edilmektedir. Bu ise

yukarıda da belirtildiği gibi rekabet kısıtları doğurabilecek bir uygulama olup bunun Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerekecektir.

840 **H.5.6. Muafiyet Değerlendirilmesi**

İnceleme konusu teşebbüs birliği kararına Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet tanınabilmesi için aynı maddede bulunan dört koşulun bir arada sağlanması gerekmektedir.

H.5.6.1. Malların Üretim Veya Dağıtım ile Hizmetlerin Sunulmasında Ekonomik Veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

850 Yönetmelik tüm lastik üretici ve ithalatçılarının piyasaya sundukları lastik miktarının belli bir oranında ÖTL'nin toplanarak geri dönüşüm ve geri kazanım firmalarına teslimi yükümlülüğü getirmektedir. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, söz konusu ÖTL toplama, depolama ve taşıma faaliyetlerinin her bir üretici veya ithalatçı tarafından tek başına yapılması yerine bu hizmetin LASDER tarafından verilmesinin kendisine üye olan teşebbüslerin yasal yükümlülüklerinin tam olarak karşılanmasını sağlayacağı anlaşılmaktadır.

860 Muafiyet değerlendirmesinde, üretim veya dağıtımda iyileşme ile ekonomik ve teknik gelişme gibi yararlı etkilerden sadece işlemin taraflarının faydalanması değil, bu gelişmelerin ekonomik etkinlik artışı yoluyla toplumsal refaha somut katkılarının bulunması işlemin odak noktasını oluşturmaktadır. Üretim veya dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, mal arzının artırılması ve devamlılığının sağlanması, piyasalara yeni girişlerin kolaylaştırılması, kalitenin artırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması gibi hallerde, belirtilen somut faydanın ortaya çıktığı kabul edilmektedir.

870 ÖTL toplama işi ölçek ekonomilerinin önemli olduğu bir faaliyettir. Nitekim yeni lastikler, Türkiye çapında yaygın olarak, bayiler, bağımsız lastik satıcıları ve çeşitli diğer satıcılara aracılığıyla tüketicilere ulaşırken, büyük kurumsal alıcılar alımlarını doğrudan üretici firmadan yapabilmektedir. Her üreticinin bu yapı altında kendi dağıtım sistemini kurması sabit maliyetlerin önemli olduğu faaliyette tekrarlanan yatırımlar yapılmasına yol açacaktır. Nitekim Yönetmelikle açıkça teşebbüslerin biraraya gelerek kâr amacı gütmeyen tüzel kişilikler kurulmasına izin verilmesinin arkasında söz konusu gerçeğin yattığı kanaati oluşmuştur. Dolayısıyla teşebbüs birliği çerçevesinde yapılacak ÖTL toplama faaliyeti etkinlik doğurucu ve maliyet düşürücü olacaktır. Söz konusu ÖTL'lerin etkin bir şekilde toplanması bu pazarın daha iyi bir şekilde işlemesine ve geri dönüşüm pazarına yeni firmaların girmesine imkan tanıyacaktır. Nitekim hâlihazırda Bakanlık tarafından belirlenen kota miktarından daha az ÖTL toplandığı görülmektedir. Dolayısıyla, söz konusu teşebbüs birliği kararının Kanun'un ilgili bendinin aradığı şartları sağladığı kanaatine varılmıştır.

880 **H.5.6.2. Tüketici Yararı**

ÖTL toplama faaliyetinin LASDER aracılığıyla yapılmasının, ölçek ekonomilerinin ve sabit maliyetlerin yüksek olduğu pazarda etkinlik doğuracağı kabul edilmektedir. Nitekim ÖTL toplama faaliyetinin sistematik ve düzenli bir şekilde yapılması, Yönetmelikle hedeflenen amaca ulaşılması hususunda önem taşımaktadır. Söz konusu sistemin Yönetmelik ile getirilen ÖTL toplama yükümlülüğünün etkin bir

şekilde gerçekleştirilmesi, ÖTL'nin çevre üzerinde yarattığı negatif dışsallığı önlemek adına da önem taşımaktadır.

890 Yönetmelikle amaçlananlardan biri ÖTL'lerin "çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak alıcı ortama verilmesinin önlenmesi"dir. Piyasada faaliyet gösteren aktörlerin davranışlarından doğan dışsallığa yönelik olarak kamu müdahalesinin olmaması durumunda bunlardan kaynaklanabilecek sosyal maliyet nedeniyle toplumsal refah azalabilecektir. ÖTL'lerin etkin şekilde toplanarak geri kazanımının sağlanması da, ÖTL'lerin çevreye gelişigüzel bırakılması halinde ortaya çıkacak sosyal maliyeti azaltmaya yönelik bir düzenlemedir.

900 Ancak ÖTL toplama işinin belli bir maliyet gerektireceği açıktır. LASDER toplayıcılara vereceği kâr marjı ile birlikte ton başına maliyeti Türkiye çapında ... TL civarında hesaplamakta ve bu maliyeti "kirleten öder" prensibi çerçevesinde tüketicilere yansıtmaktadır. Yönetmelikte, ÖTL üreticisi tüketiciler olarak görülmekte ve kirliliğin maliyetine de tüketicilerin katlanması beklenmektedir. Sonuçta LASDER söz konusu maliyeti, lastik perakende satış fiyatının kabaca %0,6 ve %0,7'si olarak hesaplamakta ve bunu tüketicilerden fatura altı yoluyla tahsil etme yoluna gitmektedir. Bu oran ortalama olarak her lastik fiyatında 1 TL'lik artış anlamına gelmektedir.

910 Diğer yandan LASDER üyesi teşebbüslerin yanı sıra lastik pazarında faaliyet gösteren ve ÖTL'lerden sorumlu olan 68 teşebbüs bulunmaktadır. Bu teşebbüsler ÖTL toplama işlemine yönelik olarak herhangi bir teşebbüs birliği oluşturmamakla birlikte Yönetmelik çerçevesindeki yükümlüklerini kendileri veya sözleşme yaptıkları yetkili taşıyıcılar aracılığıyla yerine getirmektedirler⁴. Konuya ilişkin bilgi almak ve görüşlerini sormak üzere yazı gönderilen ÖZGÜ, ÇİFTKURTLAR, SOLİDEAL ASLASTİK, YAZGAN söz konusu faaliyeti ÇETİNKAYA, SERTAŞ, LOKMAN teşebbüsleri aracılığıyla gerçekleştirdiklerini, PETLAS ise ÖTL'leri kendisinin topladığını belirtmiştir. ANLAŞ ise bu hizmeti, üyesi olmamasına karşın LASDER'den alacağı bilgisini vermiştir.

920 ÖTL toplama faaliyetinin ölçek ekonomileri ve sabit maliyetler nedeniyle her teşebbüs tarafından ayrı ayrı yapılması, kaynakların etkin kullanımı açısından tercih edilmeyecektir. Hatta teşebbüslerin LASDER benzer sistemler kurarak bu faaliyeti yürütmesi, belli koşullar altında, ÖTL'lerin daha sağlıklı bir şekilde toplanmasına olanak sağlayabilecektir.

930 Ayrıca ÖTL'lerin alıcı ortamında birikmesinin çevreye vermiş olduğu zararların insan sağlığını da olumsuz etkilediği dikkate alındığında ÖTL'lerin mümkün olduğunca fazla toplanması önem taşımaktadır. Nitekim Yönetmeliğin 5. maddesinin (ı) bendinde ÖTL'lerin çevresel kirlenme ve bozulma yarattığı ve (j) bendinde çevresel zarara sebep olduğu vurgulanmaktadır. Çevresel düzenlemelerin gerekçeleri arasında yer alan çevre kirliliğinin insan sağlığı ve doğal hayatı olumsuz etkilediği gerçeğinin ÖTL'lerle ilgili olarak ortaya çıktığı görülmekte olup, anılan olumsuz etkilerin en aza indirilmesi, bu açıdan fayda sağlayacaktır. Bundan da tüketicilerin, bir diğer deyişle tüm toplumun fayda sağlayacağı açıktır. Nitekim LASDER de hedefinin, kendi yükümlülüğünün tamamını yerine getirmek olarak belirtmiştir. Bu noktada lastik

⁴ Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan gelen 4.10.2010 tarih ve 7650 sayılı yazı.

fiyatının %0,6, %0,7'sına tekabül edecek düşük bir maliyetin anılan faydaların elde edilebilmesi hususu ile kıyaslandığında Kanun'un aradığı tüketicinin fayda sağlaması ilkesi yerine getirilmektedir. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, bu uygulamanın hiçbir aşamasında LASDER üyelerinin, yeni lastik fiyatları hakkındaki bilgileri diğer üyeler ve LASDER ile paylaşmayacakları ve faturalardaki birim lastik fiyatlarının ne olacağını üyelerin tek başına belirleyeceği anlaşılmaktadır..

940

H.5.6.3. İlgili Pazarın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması

Çevresel düzenlemelerdeki üretici sorumluluğu prensibi uyarınca, atıklarının toplanması, geri kazanılması ve bertaraf edilmesi yükümlülüğü üreticilere verilmiştir. Bu zorunluluk karşısında, toplayıcı firmaların sistemlerden bağımsız olarak atıkları toplaması ve geri kazanım firmalarına pazarlayabilmesi mümkün değildir. Üretici sorumluluğu prensibine dayanan ilgili Yönetmelik bakımından da ÖTL'lerin toplanması, geri kazandırılması ve bertaraf edilmesi sorumluluğu lastik üreticilerindedir. Dolayısıyla, ÖTL'lerin toplanması alanında çalışacak teşebbüslerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri herhangi bir atık yönetim sistemine hizmetlerini sunabilmeleri ile mümkün olabilecektir. Bu başlık altında değerlendirilecek olan hususlar, LASDER üyesi olmayan lastik üreticilerinin LASDER'in bulunduğu ÖTL toplama pazarında yükümlülüklerini yerine getirme konusunda sıkıntı yaşayıp yaşamayacakları ve LASDER'in münhasır bölge uygulamasının rekabet üzerindeki etkileri olacaktır. Bu ise pazar gücü ve bu güce bağlı olarak uygulamanın pazardaki etkisi ile yakından ilgilidir.

950

H.5.6.3.1. Lastik Üreticilerinin Yükümlülükleri Açısından

LASDER, ülkemizdeki önemli lastik üreticileri ile ithalatçıları biraraya getiren, %.... pazar payı ile mevcut durumda ÖTL yönetim sistemleri piyasasında belli güce sahip bir sistemdir. Bununla birlikte 2011 yılında teşebbüslerin toplamakla yükümlü olacakları kota miktarı pazara toplam arz miktarlarının %50'si oranında olacaktır. Dolayısıyla LASDER tarafından yetkilendirilen kuruluş bu miktara denk gelen lastiği toplayacaktır. Bu miktardan fazla ÖTL toplanması hususunda bir sakınca olmayıp geri kalan ÖTL, pazardaki diğer toplayıcıların, lastik sağlayıcılarıyla anlaşması ile toplanabilecektir.

960

Diğer yandan LASDER'e üye olmayan teşebbüslerin yükümlüklerini yetkilendirilmiş toplayıcılarla yerine getirmesi beklenmektedir. Nitekim yukarıda da yer verildiği gibi bazı sağlayıcılar belli toplayıcı firmalarla anlaşma yaparak, PETLAS gibi teşebbüsler de kendileri ÖTL toplama yoluna gitmişlerdir. Bununla birlikte, LASDER üyesi olmayan lastik üreticilerinin ikili, üçlü vb. ortaklıklarla biraraya gelerek başka sistemler kurmaları da mümkündür. Nitekim LASDER'e üyelik ve üyelikten çıkışın serbest ve şeffaf olması bu olasılığı artırıcı bir başka unsurdur. Bu bağlamda, önümüzdeki dönemlerde ÖTL toplanması alanında faaliyet göstermek isteyen teşebbüslerin anlaşma yapabilecekleri sistemlerin oluşması muhtemeldir. Ayrıca LASDER, isteyen her sağlayıcıya ücreti karşılığında hizmet vermeyi taahhüt etmekte olup, ÖTL'ye ilişkin sistemlerin sayısı fazlaştıkça, toplama firmalarının çalışma imkânlarının da artması beklenmektedir. Bu bilgiler ışığında söz konusu doğrultuda pazarda rekabetin önemli ölçüde sınırlanmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

970

980

H.5.6.3.2. Münhasır Bölge Uygulamasının Diğer Toplayıcılar Üzerindeki Etkileri

Bu noktada değerlendirilmesi gereken olgular toplama pazarına girmek isteyen toplacıların LASDER'in yüksek pazar payı nedeniyle bu pazara LASDER'le anlaşma

yapmadan girip giremeyecekleri ve bununla bağlantılı olarak LASDER'in toplayıcılar için münhasır bölgeler tespit etmesinin rekabeti önemli ölçüde ortadan kaldırıp kaldırmayacağıdır.

990 LASDER, Türkiye'yi 8 bölgeye ayıracak ve bu 8 bölgeye ihaleler yoluyla münhasır dağıtıcılar atayacaktır. Münhasırlık sağlayan anlaşmaların ilgili piyasalarda önemli etkiler yaratabilmesi nedeniyle, toplama firmaları lehine münhasırlık sağlayan anlaşmaların da, ilgili sistemin pazar payı ve sözleşmenin süresi bakımından değerlendirilmesi önemlidir.

1000 Atık yönetim sistemleri tarafından belirli bir bölge veya tüm bölgeler için tek bir toplama firması ile anlaşılması halinde, *toplama firması lehine* münhasırlık sağlandığı kabul edilmektedir. Sistemler tarafından tek bir toplayıcıyla münhasıran çalışılması, diğer toplayıcıların bu sistem ile çalışamayacakları anlamını taşımaktadır. Bu çerçevede önemli pazar payına sahip bir sistemin, münhasıran tek bir toplama firmasıyla anlaşma yapması, alternatif sistemlerin sınırlı olması halinde, potansiyel toplama firmalarının piyasaya girişlerini kısıtlayabilecek, mevcut diğer toplayıcı firmaların faaliyetlerini güçleştirebilecektir.

Bu nedenle mehz mevzuatta, önemli pazar paylarına sahip sistemler tarafından toplama firmaları lehine münhasırlık sağlandığı durumlarda, münhasırlığın zorunlu olduğunun gösterilmesi, münhasırlık sürelerinin makul olması ve münhasırlığın ihale yöntemi ile sağlanması gerekmektedir.

1010 Konu ile ilgili olarak LASDER; gerek ÖTL'yi girdi olarak kullanan endüstrilerin tam olarak gelişmemesi, gerekse hâlihazırda ÖTL toplama faaliyetiyle işgal teşebbüslerin LASDER'in belgelendirmekle yükümlü olduğu miktarları karşılayamayacak derecede dağınık ve küçük ölçekli olmaları nedeniyle, söz konusu hizmetlerin kurumsal, etkin, yasalara uygun ve daha düşük maliyetlerle karşılanması amacıyla farklı bölgelerde tek bir toplama firmasının çalışmasının bir zorunluluk halini aldığını ifade etmiştir. Zira, yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi için LASDER'in arz güvenliliğinin tesisi gerekmektedir. ÖTL'lerin toplanması ve geri kazandırılmasına ilişkin piyasaların Yönetmelikle getirilen yükümlülükler ve zorunluluklar çerçevesinde yeni yeni şekillenecek olması, söz konusu arz güvenliğinin garanti altına alınması bakımından birtakım endişeler yaratmaktadır. Dolayısıyla LASDER tarafından sağlanan bilgilere göre, Yönetmelik çerçevesinde belirlenen tutarda ÖTL'nin 1020 toplanmasının garanti altına alınması ile toplama faaliyetinin kurumsal, kapasite bakımından yeterli ve ilgili mevzuata uygun şekilde faaliyet gösteren teşebbüsler tarafından yürütülmesinin sağlanmasını teminen her bir bölge bakımından önceden bir firmanın belirlenmesi teşebbüs birliğinin faaliyetleri için belirlilik sağlayacaktır.

1030 Bu bilgiler ışığında yapılacak olan değerlendirmede münhasır bölge uygulamasının alternatif sistemlerin kurulmasını ve rakip toplayıcıların pazara girmesini önleyip önlemeyeceği değerlendirilmelidir. Yukarıda bu uygulamanın lastik üreticilerinin yükümlülüklerini yerine getirmesi önünde bir engel olmayacağının tespiti yapılmıştır. Bu değerlendirmeler toplayıcılar açısından da yapılabilecektir. Toplayıcılar LASDER üyesi teşebbüslerle anlaşarak LASDER tarafından toplanmayan ÖTL'leri toplayabilecekleri gibi LASDER üyesi olmayan teşebbüslere ait ÖTL'leri de toplayabileceklerdir.

Sistemler ile toplayıcı firmalar arasında yapılan anlaşmalarla, toplayıcı firmaların başka sistemlerle çalışmasının yasaklandığı durumlarda, *sistem lehine* bir münhasırlığın sağlandığı kabul edilmektedir. Bu çerçevede LASDER lehine münhasırlığın sağlanması halinde, LASDER'in anlaşma imzaladığı toplama firmasının başka sistemlerle veya sorumluluğunu bireysel olarak yerine getirmeyi tercih eden lastik üreticileri/ithalatçıları ile anlaşma imzalaması mümkün olmayacaktır. Bu tarz bir münhasırlığın ise,

- LASDER'in anlaşma yaptığı toplama firmalarının, başka sistemlerle çalışan diğer toplama firmalarına rakip olabilmelerinin engellenmesi suretiyle ÖTL toplama piyasalarındaki rekabeti,

- LASDER'in anlaşma yaptığı toplama firmalarıyla anlaşmak isteyen ÖTL yönetim sistemlerinin faaliyetlerini güçleştirmek suretiyle ÖTL yönetim sistemleri piyasasındaki rekabeti olumsuz yönde etkilemesi mümkündür. Bu nedenle, Lasder ile toplama firmaları arasında imzalanacak sözleşmelerin LASDER lehine herhangi bir münhasırlık içermemesi önemlidir. Dosya mevcudunda yer alan ve LASDER tarafından gönderilen bilgi yazısında da, söz konusu anlaşmalarda teşebbüs birliği lehine münhasırlığın söz konusu olmadığı, toplayıcıların başka teşebbüslerle çalışabilecekleri belirtilmiştir. Bilgi yazısında ayrıca, ihale sonucunda herhangi bir bölgeye tayin edilecek toplayıcının, başka bölgeler için de ihalelere katılabileceği ve eğer kazanırsa bu bölgelerde de toplama faaliyeti yürütebileceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede, LASDER ile anlaşma yapacak toplama firmalarının başka sistemlerle anlaşma yapması engellenmediği gibi, LASDER sistemi içerisinde de birden fazla bölgede çalışabilmelerine imkân tanındığı görülmektedir. Bu tarz düzenlemelerin ise toplama firmalarının çalışma imkânlarını mümkün olan en üst seviyeye çıkaracağı açıktır. Üstelik LASDER'de üyelikten ayrılmak konusunda herhangi bir kısıt olmaması pazarda rekabetin potansiyel olarak varlığını göstermektedir.

H.5.6.4. Rekabetin Gereğinden Fazla Sınırlanmaması

H.5.6.4.1. Münhasırlık Süresi

ÖTL toplama faaliyeti yerine getiren teşebbüslerin önemli miktarlarda yatırım yapması gerektiği bilinmektedir⁵. Söz konusu yatırımların yapılabilmesi ise bu yatırımların geri dönüş imkânlarına bağlıdır. LASDER tarafından verilen bilgilere göre, her bir bölgede tek bir toplama firmasının çalışması, ilgili Yönetmelik uyarınca LASDER tarafından toplanması ve geri kazanım tesislerine teslim edilmesi gereken toplam ÖTL miktarı hedeflerine ulaşılabilmesini teminen ve söz konusu toplama firmasının katlanacağı maliyetlerin geri dönüşünün sağlanması için zorunludur. ÖTL toplama maliyetlerinin her bir bölgede farklılaştığı, bu nedenle ihaleyi kazanacak firmaların yapacakları yatırımın bölgelere göre farklılık göstereceği dikkate alındığında, her bir bölge için tek bir toplama firması belirlenmesinin ÖTL'nin daha düşük maliyetlerle ve daha etkin şekillerde toplanması bakımından da önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ancak toplama firmalarına sağlanan münhasırlığın, bu piyasalara girişleri kısıtlayabildiği dikkate alındığında, münhasırlığın süresi önem kazanmaktadır. Bu nedenle, münhasırlığın zorunlu olduğunun ispat edildiği durumlarda, bu anlaşmaların sürelerinin,

- Münhasırlık sağlanan firmanın yatırımlarını ekonomik olarak karşılayabileceği ve

⁵ Bu yatırımları kabaca, araç, depo, ekipman olarak sıralamak mümkündür.

- Hizmet sunamayan firmaların, bir sonraki anlaşma zamanına kadar ayakta kalabilecekleri makul bir uzunlukta olması gerekmektedir. Bu koşullar altında sağlanan münhasırlık toplama piyasasında mümkün olan en üst seviyede rekabetin korunmasına hizmet edecektir.

1090 Bir diğer ifadeyle gereğinden uzun süreli münhasırlıklar rekabetin kısıtlanmasına ve ihaleye kazanamayan teşebbüslerin pazardan çıkmasına yol açabilecektir. Teşebbüs temsilcisince 5 yıllık sürenin makul olduğu ve ancak bu sürede toplayıcıların maliyetlerini çıkarıp kâra geçeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda, toplama faaliyetinde bulunan geri dönüşüm firmalarına bu faaliyetlerine ilişkin maliyetleri, toplama işini yapmayan firmalara ise maliyetler konusunda fizibilite çalışmaları olup olmadığı ve varsa bu fizibiliteye göre tahmini maliyetleri sorulmuştur⁶. Teşebbüsler bölgelere göre değişmekle birlikte ton başına ortalama ... TL'lik bir maliyet öngörmüşlerdir⁷. LASDER ise bu rakamı toplayıcılara vereceği kâr oranı ile birlikte ... TL olarak hesaplamış ve bu maliyetler çerçevesinde toplayıcılar için yapılan yatırımın geri dönüş süresinin 5 yıl olacağını vurgulamıştır. LASDER üyesi teşebbüslerin başka toplayıcılarla anlaşma yapabilmesi, LASDER'in Yönetmelikle belirlenen kota miktarını toplayacak olması ve 2011 senesinde kota miktarının pazara arzın %50'si olması dolayısıyla, diğer toplayıcıların da ekonomik olarak rasyonel olması durumunda, 1100 pazarda faaliyet gösterebilecektir. Sonuçta 5 yıllık münhasırlık süresinin rekabeti gereğinden fazla kısıtlamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

H.5.6.4.2. Münhasırlığın İhale Yöntemi ile Sağlanması

İhale süreçlerinin prensip olarak, firmaların pazar için rekabet etmesini sağladığı ve bunun sonucunda en iyi teklifin ortaya çıkmasıyla sonuçlandığı kabul edilmektedir. Bu çerçevede, birden fazla teşebbüsün aynı anda faaliyet gösteremediği-“pazar içinde rekabet”in oluşmadığı piyasalarda yapılacak ihalelerle, teşebbüsler arasında, pazara giriş aşamasında-“pazar için rekabet”in tesis edilebilmesi mümkün olacaktır.

1110 LASDER tarafından her bir bölge için tek bir toplama firması ile anlaşma yapılması nedeniyle ilgili bölgelerde LASDER adına faaliyet gösteren toplama firmaları arasındaki bir rekabetten söz edilemeyecektir. Buna ek olarak, LASDER'in hâlihazırda Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş tek kuruluş olduğu, sorumluluğu altında bulunan ÖTL miktarının, ilgili endüstrinin tamamında oluşan atık miktarına kıyasla oldukça önemli miktarlarda bulunduğu da dikkate alındığında LASDER tarafından belirlenen toplayıcı firmanın olası diğer toplayıcılar karşısında da oldukça avantajlı bir konumda olacağı görülmektedir. Bu çerçevede, LASDER planı uyarınca bölge bazında sağlanan münhasırlık nedeniyle pazar içinde tesis edilemeyen rekabetin yapılacak ihalelerle en azından pazara giriş aşamasında yaratılması 1120 gerekmektedir. LASDER tarafından uygulanması düşünülen plana göre toplama firmaları, yapılacak ihale sonuçlarına göre belirlenecektir. Tüm bu nedenlerle, LASDER tarafından toplayıcı firmaların belirlenmesi aşamasında ihale yönteminin kullanılması uygulamasının ÖTL toplama piyasalarındaki rekabet bakımından gerekli bir uygulama olduğu ve dolayısıyla devam ettirilmesinin zorunlu olduğu kanaatine varılmıştır.

⁶ Bu kapsamda Ünsal, Ağaoğlu, Çetinkaya, MNT, Lokman, Efe unvanlı geri dönüşüm firmalarından yanıtlar alınmıştır.

⁷ 6 teşebbüsten elde edilen verilerin ortalamasının alınması sonucunda ulaşılan maliyettir.

H.5.6.4.3. Atığın Pazarlama Hakkı

1130 Diğer yandan atığın pazarlama hakkının sistemlerde kalmasının, toplama piyasaları ve geri kazanım firmaları açısından olumsuz sonuçları olabileceğine yukarıda değinilmiş ve bunun toplayıcı firmaların, ticari açıdan ilişkide bulunduğu üçüncü tarafların, sistem tarafından belirlenmesi anlamını taşıdığı ifade edilmiştir. Bu hususun toplama firmalarının faaliyetlerini kısıtlayan ve dolayısıyla toplayıcılar arasındaki rekabeti engelleyen bir uygulama olabileceği de vurgulanmıştır. Ancak mevcut dosya bazında LASDER sistemi dikkate alındığında bu zorunlu bir kısıtlama olarak değerlendirilebilecektir. Şöyle ki LASDER tarafından düzenlenen ihale ile belirlenecek olan toplayıcılara, %.. oranında bir kâr payı verilecektir. Söz konusu kâr payı maliyetler dikkate alınarak oluşturulan bir kâr payı olacaktır. Dolayısıyla halihazırda belli bir kâr payı, öngörülen toplayıcıların geliri pazarlayacakları ÖTL'lere 1140 bağlı olarak belirlenmemiştir. Sonuçta söz konusu pazarın yeni oluşan bir piyasa olduğu dikkate alındığında, atığın pazarlama hakkına yönelik kısıtlamanın bu açıdan rekabeti gereğinden fazla sınırlandırmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Diğer yandan atığın pazarlama hakkının sistemlerde bulunduğu durumlarda rekabet adına bir başka olumsuzluk olarak, geri kazanım firmalarının faaliyetlerine başlayabilmeleri/devam edebilmelerinin atık yönetim sistemleri ile anlaşma yapabilmelerine bağlı olduğu, herhangi bir atık yönetim sistemi ile anlaşma yapamayan firmaların, geri kazanım piyasalarına girmesinin zorlaşabileceği, 1150 yönetimdeki atık miktarına göre sistemlerin geri kazanım firmaları karşısında önemli bir sağlayıcı haline gelmesine yol açabileceği belirtilmiştir. Geri kazanım firmaları için önemli bir sağlayıcı niteliğine sahip sistemlerin, bu güçlerini kullanarak, ikincil ürünün/maddenin belli firmalara belli fiyatlarda satılması gibi birtakım koşullar getirebilmesi mümkün görülmektedir.

ÖTL; ÖTL geri dönüşüm firmalarının tek girdisi olması yanında, çimento fabrikalarında da enerji geri kazanımı yoluyla ek yakıt olarak kullanılabilir. Lasder'in ülkemizdeki ÖTL'lerin oldukça önemli bir kısmını yönetme sorumluluğuna sahip olacağı dikkate alındığında, Lasder ile söz konusu firmalar arasındaki ilişkilerin 1160 ülkemizde ÖTL geri kazanım piyasasının oluşması/gelişmesi bakımından oldukça önemli olacağı anlaşılmaktadır. Nitekim LASDER, anlaşma yaptığı toplama firmalarına topladıkları ÖTL'leri istedikleri geri dönüşüm/çimento tesisine teslim etme özgürlüğü tanımamaktadır. Bu nedenle LASDER, geri kazanım firmaları karşısında oldukça güçlü bir ticari taraf/sağlayıcı olacaktır.

LASDER geri kazanım firmaları arasında en yüksek bedel teklif eden teşebbüse ÖTL'leri vereceğini belirtmektedir. LASDER'in pazardaki konumu dikkate alındığında bu hususun geri kazanım pazarının sağlıklı bir şekilde oluşması açısından önemlidir. LASDER'in önemli bir sağlayıcı olacağı pazarda geri kazanım firmalarının rekabetçi koşullar içerisinde hammadde temininin sağlanması pazarın gelişimine önemli katkı sağlayacaktır. Nitekim LASDER tarafından benimsenen ve ÖTL'lerin en yüksek bedeli teklif eden geri kazanım firmasına satılması yönteminin, en açık ve herhangi bir şüpheye yer bırakmaksızın uygulanabilmesi de ilgili tüm tarafların katılımının sağlandığı prosedürleri gerektirecektir. Yukarıda yer verilen sakıncaların giderilmesi ve anılan faydaların sağlanması adına LASDER'e elindeki atık miktarını geri kazanım firmalarına ihale yoluyla vermesinin rekabetçi bir pazar yapısının tesisi açısından daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır. 1170

I. SONUÇ

1180 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

Lastik Sanayicileri Derneği üyeleri tarafından “Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği” kapsamındaki lastik sağlayıcılarının yükümlülüklerinin yerine getirilmesi konusunda alınan teşebbüs birliği kararına menfi tespit belgesi verilmesi/muafiyet tanınması talebine yönelik olarak yapılan başvuruya,

- “Ömrünü Tamamlamış Lastik (ÖTL) katkı payının tespiti, toplayıcı lehine münhasırlık sağlanması ve toplayıcıların atığı pazarlama haklarının kısıtlanması, nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine,

1190

- Mevcut haliyle 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan koşulların tamamını karşılaması nedeniyle, inceleme konusu teşebbüs birliği kararına, uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyet tanınmasına

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.